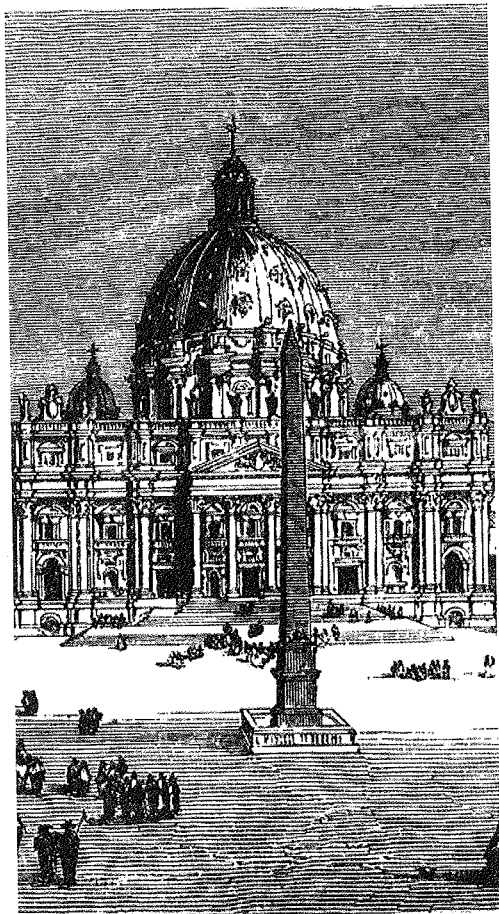

BRAK I OBITELJ U MREŽI DVIJU SINODA

Filip Jakupec

Uvod

Biskupska sinoda skupština je biskupa izabranih s različitih krajeva svijeta, koji se sastaju u određena vremena da bi promicali usku povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa i da bi rimskom prvosvećeniku savjetima pružili pomoć u čuvanju i rastu vjere i ćudoređa, u održavanju i učvršćivanju duhovne stege, i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu.

„Za Boga brak nije adolescentska utopija, nego san bez kojega će stvorenje biti osuđeno na samoću! Usitinu, strah od prihvaćanja toga paralizira ljudsko srce.“¹ Vrijeme u čijem ozračju živimo opisuju kao *postkršćansko*. Za širi kulturni sloj ono je postmodernističko², a za univerzalni ljudski rod – veoma izazovno. Obilježeno novim modelima misli i stilovima života koje promovira *new age* te relativizmom i individualizmom ono je bacanje rukavice jasnim i trajnim vrijednostima koje pružaju siguran svakodnevni orijentir čovjeku.

Veoma se teško brak i obitelj odvajaju od biti ljudskoga roda. A danas se pred nas stavlja ultimativno pitanje vjere u takvu tvrdnju. Crkva, vođena Duhom Svetim, osjeća da vjeru u ljudsku volju sposobnu za dobro „na duge staze“ i ljudsku misao koja s naporom rađa ljudsku djelatnost može i mora obnoviti jedino u sinodalnosti, tj. zajedničkom hodu. Hod je to prema kraljevstvu Božjem koje svojim susretljivim približavanjem sa svojim vrijednostima traži i naše brzanje s budnim okom na vrijednosti utemeljene u našoj naravi, ponajprije na brak i obitelj.

¹ Darko GRDEN, Otvoreno zasjedanje Biskupske sinode o obitelji, u: *Glas Koncila*, 11. X. 2015., 4–5.

² Protiv (post)modernističkih tendencija progovorio je i vrlo utjecajni njemački kardinal i predstojnik Kongregacije za nauk vjere Gerhard Müller. Vidi u: <http://www.bitno.net/vijesti/vatikan/kardinal-muller-upozorio-na-opasnosti-modernistickih-tendencija-u-crkvi-i-odvajanja-pastorala-od-nauka/> (18. I. 2016.).

Iako se isprva čini da su se prošlogodišnje sinode bavile pomalo nebitnim aspektima braka i obitelji, itekako su bile svjesne kako malo popuštanje u nauku i doktrini doziva beskrupulozno otvaranje vrata ideološkim i antipastoralnim praksama. I mi u ovom našem kratkom „preglednom hodu“ s dogođenim sinodama imajmo povjerenja kako se na njima odvalo nešto utoliko veličanstveno ukoliko su bili manji izgledi da se Crkva – još jednom – odupre „Sotoninu dimu“³ komunističke manipulacije, feminističke nivelacije i genderske (de)konstrukcije.

1. Sinoda – božanska i ljudska

1.1. Opći podatci i retrospektiva

Biskupska sinoda skupština je biskupa izabranih s različitih krajeva svijeta, koji se sastaju u određena vremena da bi promicali usku povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa i da bi rimskom prvosvećeniku savjetima pružili pomoć u čuvanju i rastu vjere i čudoređa, u održavanju i učvršćivanju duhovne stege, i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu.⁴

Izražavajući zadovoljstvo radom i rezultatima obiju sinoda biskupi su zajedno s Papom ustvrdili kako je institucija sinode prošla kroz stanovito razdoblje kušnje. Baš kao i za instituciju braka i obitelji, indirektno se borilo i za sinodu kao onu koja izvire iz Božje objave, tim više što je Papa dopustio svakodnevno održavanje brifingâ o tijeku zasjedanja sinodâ, što je

nerijetko prijetilo da senzacionalistička i izmanipulirana medijska izvješća kompromitiraju vjeru u Duha Svetoga kao glavnoga inicijatora sinode bilo kod vjernika, bilo kod samih sudionika sinodâ. Papa Franjo je u svojim homilijama i nagovorima neprestano dozivao u sjećanje tri sinodalna „članka“: (1) Duh Sveti vodi sinodu i njegovo pomazanje svih krštenika osigurava im ishod svakoga (gotovo nužno postojećega) previranja u nezabludivosti, (2) sinoda se događa *cum Petro* (s Petrom) i *sub Petro* (pod Petrom) i prisutnost je rimskoga biskupa jamstvo jedinstva te (3) prijeko nužna sinodalna duševna raspoloženja slobodan su i jasan govor te otvoreno i ponizno slušanje. Za razlikovanje prirode održanih izvanredne i redovite biskupske sinode osvrnimo se još jednom na Zakonik:

Biskupska sinoda može se sabrati ili na opću skupštinu, na kojoj se naime raspravlja o stvarima koje se izravno odnose na dobrobiti opće Crkve, a ta je skupština ili redovita ili izvanredna, ili se može sabrati na posebnu skupštinu, na kojoj se raspravlja o poslovima koji se izravno odnose na određeni kraj ili određene krajeve.⁵

1.2. Novosti u radu

Tehnička novost u radu izvanredne Biskupske sinode sadržana je u njezinoj pripravi. Naime, *Lineamenta* ili Pripremni dokument Sinode poslan je biskupijama diljem katoličkoga svijeta s nakanom da upitnik u njegovu prilogu ispuni i vjernički narod. Osim toga, na samoj Sinodi bili su prisutni tzv. uditori, sudionici bez prava glasa, ali koji su u posebnim trenucima zasjedanja progovarali i svje-

³ Govor nadbiskupa kazahstanskoga grada Astana Tomasza Pete održanoga 10. listopada 2015. godine vidi u: <http://www.bitno.net/vijesti/vatikan/nadbiskup-peta-upozorio-na-sotonin-dim-koji-se-poku-sava-uvuci-na-sinodu/> (20. I. 2015.).

⁴ ZAKONIK KANONSKOG PRAVA, 1983., kan. 342.

⁵ *Isto*, kan. 345.

dočili o vlastitom (pozitivnom) iskustvu življenja bračnoga jedinstva, nerazrješivosti i otvorenosti životu, što je sudionicima bilo od dragocjena značenja⁶.

Uz navedene na redovitoj Biskupskoj sinodi tehnička je novost i centralizacija rada manjih jezičnih skupina, tzv. *circuli minores*. Na izvanrednoj Sinodi pokazalo se kako je uznemirujući dokument *Relatio post disceptationem* (*Izvjeshće poslije rasprave*) bio podložan stavovima konkretnih članova Tajništva te se uravnotežio nakon rada u spomenutim skupinama. Stoga se na redovitoj Sinodi priklonilo isključivo ovoj funkcionalnijoj metodi rasprave.

1.3. Plan

Papa Franjo je i sam način odvijanja dviju sinoda predstavio kao *hod, put* u tri dijela. Prvi dio bio je Konzistorij održan u veljači 2014. godine. Na Konzistoriju je njemačkom kardinalu Walteru Kasperu povjereno da svojim govorom⁷ dadne teološki impuls koji je imao dvojak rezultat i kojim je doista zadao određen ton predstojećim raspravama.

Drugi dio bila je izvanredna opća Biskupska sinoda održana od 5. do 19. listopada 2014. godine pod nazivom *Pastoralni*

⁶ Jedan od takvih dojmljivih govora na (redovitoj) Biskupskoj sinodi bio je onaj dr. Ance-Marie Cernea u kojem raskrinkava gnostičku pozadinu seksualne i kulturalne revolucije. Kao vjernica rumunjske Pravoslavne crkve prenosi kako su njezini predstavnici jednom rekli da „ako Katolička Crkva popusti duhu vremena, bit će jako teško ostalim kršćanima tomu se oduprijeti“. Neki doista govore o Crkvi kao jedinoj dosljednoj čuvarici braka i obitelji. O govoru vidi u: <http://www.bitno.net/vijesti/zlo-u-svijetu-nedolazi-od-nejednkih-prihoda-ili-klimatskih-promjena-nego-od-grijeha/> (18. I. 2016.).

⁷ Josip GRBAC, Rastavljeni i ponovno oženjeni: stanje i perspektive, u: *Bogoslovska smotra*, 83 (2015.) 3, 779–798 (govor kardinala Waltera Kaspera: 781–784).

izazovi obitelji u kontekstu evangelizacije. Ova je Sinoda imala ulogu skupljanja svjedočanstava i prijedlogâ preko pripremnoga dokumenta *Lineamenta* koji postaje Radni dokument Sinode ili *Instrumentum laboris*.

Treći dio bila je redovita opća Biskupska sinoda održana od 4. do 25. listopada 2015. godine pod nazivom *Poziv i poslanje obitelji u Crkvi i suvremenom svijetu*. Ova je Sinoda imala ulogu utvrditi pravce djelovanja u dušobrižništvu obitelji na temelju Završnoga izvješća rada izvanredne Biskupske sinode ili *Relatio Synodi*. Ovaj dokument s dodatkom upitnika postao je *Lineamenta*, a potom i *Instrumentum laboris* redovite Biskupske sinode. Napomenimo da je redovitoj Biskupskoj sinodi prethodio i Svjetski susret obitelji u Philadelphiji od 22. do 27. rujna 2015. godine. Tradicija je to koju je započeo i ustanovio papa Ivan Pavao II. 1994. godine.

3. III. izvanredna opća biskupska sinoda

Važno je podsjetiti se kako je ova Sinoda donijela tri izvješća, tzv. *Relatio*. Prvi je *Relatio ante disputationem* (*Izvjeshće prije rasprave*) koji se službenije naziva *Instrumentum laboris* (*Radni dokument*) koji sadrži već spominjani *Lineamenta* i njemu priloženi upitnik. Ovaj dokument sadrži točke po kojima će se rasprava (*disputatio*) odvijati i proširivati i temelj je svake sinode. Drugi je *Relatio post disceptationem* (*Izvjeshće poslije rasprave*) i objavljen je sredinom zasjedanja izvanredne Sinode, a kojega je redovita Sinoda izbacila iz svoga dnevnog reda. Treći je *Relatio Synodi* (*Izvjeshće Sinode*) i on se izrađuje nakon rasprava u manjim jezičnim skupinama. On, dodavši mu upitnik, po-

staje *Lineamenta* i *Instrumentum laboris* redovite Sinode.

3.1. Prvo glavno pitanje

Kako utvrditi da je brak zaista valjan i nerazrješiv, imajući u vidu kako uvjete po kojima brak postaje valjan i nerazrješiv, tako i splet okolnosti u kojima se danas sklapaju brakovi?

Ako poblizže razmotrimo sakrament ženidbe, uočiti ćemo kako je sav protkan simboličnim, snažnim i dubokim gestama koje u supružnicima trebaju naići na pristanak i potvrdu vjere kako se sklapanjem braka obvezuju na nerazrješivost. U svom kontroverznom govoru njemački kardinal Walter Kasper primjećuje kako se takav ideal kršćanskoga braka među supružnicima ostvaruje tek s vremenom (primjer jedne postmodernističke evolutivne teorije). To je tzv. zakon postupnosti koji *Familiaris consortio* u br. 11 opisuje ovako:

„U kršćanskom životu: budući da je vjernik po krštenju uključen u Crkvu po kućnoj Crkvi koju predstavlja njegova obitelj, on poduzima onaj 'dinamični proces, koji napreduje postupno uz progresivno integriranje Božjih darova.'“

No taj zakon postupnosti ne isključuje ulogu i važnost ljudskih napora i povjerenje u (dobru) ljudsku volju. Naime, kako će rasprave osvjetliti, zakon postupnosti ne odnosi se na stupnjevitost moralne savjesti. Tu dolazi do razlučivanja između objektivno prekršene norme i subjektivne krivnje. Ono čemu kardinal Kasper želi dati prevagu jest ljudska savjest: ako osoba „po svojoj savjesti“ sumnja u valjanost prethodnoga braka, ona će taj brak i smatrati nevaljanim te će „mirne savjesti“ počiniti preljub u drugom. *Veritatis splendor* jasno nalaže kako moć savjesti

nije toliko velika da mijenja objektivne istine, pogotovo ako su zasnovane na Božjoj objavi (Mt 19,6: „Što, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja.“). Ovakvo shvaćanje od pojedinačnoga slučaja vodi do opće razine na kojoj je glas naroda mjera Božjem. Ovime će Sinoda otvoriti vrata i nećem pozitivnijem: pastiri će izoštrijenijim sluhom osluškiivati svoje stado u smislu sagledavanja „kompleksnosti cjelokupne stvarnosti“⁸ jer je sigurno, kako biskup Škvorčević pojašnjava, „kako se ne može donijeti neko opće pravilo koje bi se moglo primijeniti na sve slučajeve (rastavljenih i ponovno civilno vjenčanih)“. No biskupi uvijek sličnim rečenicama nadodaju kako to nikada neće ići „protiv onoga što smo primili u objavi“ i tako se doista nije ni postupalo⁹. Stoga se radi o vrlo delikatnu jeziku koji će tijekom sinoda sve više trpjeti potrebu da se što više i što bolje pojasni i precizira.

Kako onda „pripomoći“ budućim supružnicima da s vjerom prihvate bračnu nerazrješivost i da je drže kao dar i izvor milosti, a ne kao teret? Biskupi na Sinodi i na to daju odgovor: staviti veći naglasak na pripremu za brak (dalja, bliža i neposredna) te pratiti mlade parove najmanje pet do sedam godina tijekom njihova braka. Zahtjev koji proizlazi iz toga jest, između ostaloga, i dodatno obrazovanje svećeničkih kandidata na području sociologije i psihologije, ali i laika čije utemeljeno pozitivno svjedočanstvo braka još više mladim parovima ulijeva nadu i vjeru kako je obveza nerazrješivosti pro-

⁸ Usp. PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi*, 1975., br. 17.

⁹ Natuknicu o zloporabi zakona postupnosti vidi u: IVAN PAVAO II., *Familiaris consortio*, 1981., br. 34.

stor njihova osobnoga ispunjenja i rasta u ljubavi. Papa će razmišljanje u ovom smjeru nazvati „pastoralnim obraćenjem“ i „zdravim kršćanskim personalizmom“. A kako „pripomoći“ supružniku koji je ne svojom krivnjom napušten i jednostavno prisiljen stupiti u drugi brak radi što dostojnijega odgoja svoje djece? U tu svrhu Papa pojednostavljuje proces proglašenja braka ništavnim tako da ukida dotada obvezujući drugi priziv za afirmativne presude (ukidanje drugoga mišljenja). Usto potiče uključivanje više mjerodavnih laika u crkvene sudove i izbjegavanje površnosti. Neki bi slučajevi potpali pod nadležništvo lokalnoga biskupa budući da on ima veći uvid u konkretnu situaciju negoli crkveni sud. U tom smislu Papa je pred redovitu Biskupsku sinodu u 2015. godini proglasio i dva motu proprio: *Mitis Iudex Dominus Iesusi Mitis et misericors Iesus*.

3.2. Drugo glavno pitanje

Kako riješiti pitanje zabrane pristupa sakramentima pokore i euharistije rastavljenima i ponovno civilno vjenčanima?

Sve teorijske spekulacije prvoga pitanja žele pronaći praktičnu svrhu u drugom pitanju.

Pripuštanje sakramentima ovoga tipa ranjenoga braka jednostavno bi značilo negiranje istine o nerazriješivosti braka. Svi se biskupi osim njemačkih predstavnika izjašnjavaju negativno o takvu prijedlogu jer kako je moguće da razvrgnuta bračna ljubav sakramentalno pristupa Onome koji sa svojom bračnom vezom s Crkvom nikada slično nije učinio. No i ovdje do izražaja dolazi razlikovanje između objektivno grešne situacije i udjela

subjektivne krivnje pojedinih strana: ili će vrijediti važeća praksa nepripuštanja sakramentalnoj, a ni duhovnoj pričesti ili će vrijediti iznimka izazvana točno određenim uvjetima. Na redovitoj Biskupskoj sinodi doći će do jasnijega razgraničenja pojedinih situacija. Njemački predstavnici snažno su zagovarali „pokornički put“ ili „suze pokore“ koji su zastupali i neki crkveni oci i Pravoslavna crkva kojim bi se osoba „osposobila“ za primanje sakramenata. I to će na redovitoj Sinodi prerasti u suptilne rasprave o pitanju savjesti i ulozi svećenika kao duhovnoga vođe na tom „putu“.

Kaspera brine što „dopuštamo da jedan sakramentalno umre od gladi kako bi drugi živjeli“ i što ne vjerujemo u članak *Credo in remissionem peccatorum* (Vjerujem u oprostjenje grijeha). No prema uglednom američkom katoličkom publicistu Georgeu Weigelu, Kasper i ostali njemački predstavnici izokretanjem pričesničke prakse žele sačuvati „crkveni porez“ dok drugi to vide kao popuštanje duhu vremena. Prema upitniku *Lineamenta*, Crkva u zemljama njemačkoga govornog područja, napose u Njemačkoj, u dubokoj je duhovnoj krizi. Zato kardinal Gerhard Müller svojim njemačkim sunarodnjacima skreće pozornost na izostanak prakse pričješćivanja kod onih u *stabilnim* brakovima. Dotični je kardinal jasno definirao: Crkva priznaje samo sakramentalni brak, nikako ne civilni ili razvedeni, stoga je pričest za razvedene i ponovno civilno vjenčane – nemoguća.

3.3. Relatio Synodi¹⁰

Završni dokument Sinode sastoji se od 62 točke. Pri glasanju biskupâ tri točke

¹⁰ Hrvatski prijevod dokumenta vidi u: <http://laudato.hr/Novosti/Vatikan/Donosimo-cjelokupni-dokument-sinode-relatio-synodi.aspx> (16. 1. 2016.).

nisu dobile potrebnu dvotrećinsku većinu: 52. o pričešćivanju razvedenih i ponovno civilno vjenčanih, 53. o duhovnoj pričesti za takve osobe te 55. o pristupu osobama s homoseksualnim sklonostima. Dokument su komentirali kao „otvoren i uravnotežen“ jer podsjeća i na druge teme: priprava za brak, praćenje mladih parova, služba pomoći bračnim parovima koji imaju problema, primjena utvrđivanja ništavosti braka koji su nepovratno propali te skrb za obitelji koje žive u posebno teškim okolnostima.

4. XIV. redovita opća biskupska sinoda

4.1. Prethodni događaji

Bostonski teolog Daniel Patrick Moloney kritički se osvrnuo na Kasperovu knjigu pod naslovom *Milosrđe* objavljenu početkom 2015. godine. Kasperu predbacuje nedosljednost u tezi koja milosrđe gleda kao Božju esencijalnost. Knjiga i rasprava zapravo su imale pozadinu prakse pričješćivanja o kojoj se toliko raspravljalo na prošlogodišnjoj Sinodi. Kada Kasper o slučaju pedofilskih svećenika govori recidivistički (kolika je vjerojatnost da to ponovno ne učine?), Moloney ga hvata u još jednoj nedosljednosti: „Ako je nulta tolerancija sastavni dio 'milosrđa' a ne 'pseudo-milosti' u jednom slučaju [udaljšavanje svećenika pedofila od njegove pastoralne djelatnosti], zašto ne bi bila i u drugom [uskrašćivanje pričesti rastavljenim i ponovno civilno vjenčanim parovima]?“

Mjesec dana prije početka redovite Biskupske sinode 60 uglednih katoličkih teologa i filozofa diljem svijeta upozorava kako „dio pripremnoga dokumenta Sinode [*Lineamenta* s upitnikom] dovo-

di u pitanje nauk enciklike *Humanae vitae*“. Ističu kako moralni zakon, savjest i moralno prosuđivanje nisu ispravno i jasno definirani, nego kako njihovo određenje odaje dojam kako je savjest „subjektivan pol“ izvan moralnoga zakona, a moralno prosuđivanje „uskrašćivanje“ subjektivnoga i objektivnoga pola, i to bez predloženoga kriterija, ali uz pomoć sposobna duhovnoga vođe. Sve to navodi na nijekanje da ne postoje intrinzično (po sebi) zli čini i apsolutne, univerzalne i nepromjenjive moralne norme. Bio je to urgentan poziv da se pomnije prouči enciklika *Veritatis splendor* te snažnije podupre nauk enciklike *Humanae vitae*.

4.2. Problematični

Instrumentum laboris

Pripremi dokument ili *Lineamenta* sastoji se od tri dijela sukladno kojima će se održati i tri rasprave unutar manjih jezičnih grupa: 1. „Osluškiavanje izazova obitelji“, 2. „Razlučivanje o obiteljskom zvanju“ te 3. „Današnje stanje obitelji“. U dokumentu se puno govori o milosrđu, ali „ne po cijenu istine“. Temelj rasprave bit će *Pismo Kongregacije za nauk vjere o primanju pričesti za rastavljene i ponovno vjenčane*¹¹ koje je 1994. potpisao i tadašnji predstojnik Joseph Ratzinger. U dokumentu je utvrđeno kako „nema nikakva temelja za potvrđivanje slabe analogije između braka i istospolnih zajednica“. Prema tom dokumentu za osobe rastavljene i ponovno civilno vjenčane postoje dvije mogućnosti: (a) da, prema *Familiaris consortio*, započ-

¹¹ Dokument se može vidjeti u: <http://www.ika.hr/index.php?prikaz=vijest&ID=24653> (17. I. 2016.). Također vidi: <http://www.vjerajdijela.com/o-pristupljivosti-svetoj-pricesti-vjernika-koji-su-rastavljene-i-ponovo-vjenčani/> (17. I. 2016.).

nu put obraćenja, praktiraju duhovnu pričest i žive u uzdržljivosti ili (b) da započnu pokornički put pod biskupom i eventualno se pripuste sakramentu. Na drugo rješenje njemački bi predstavnici odgovarali kako nisu „carinski službenici zaduženi za kontrolu čistoće kršćanskih vjernika“.

Ipak, kako su radovi u manjim jezičnim skupinama otpočeli, komentirajući prvi dio dokumenta biskupi su se požalili kako *Instrumentum laboris* fenomenu obitelji pristupa isključivo sociološki i psihološki, bez pogleda vjere. Oni, dakle, tekst dokumenta ocjenjuju kao „manjkav“ i „nedostatan“, tim više što zaboravlja na ljepotu i živost obitelji te na sve ono što ona jednom ljudskom biću, uz pomoć milosti, može omogućiti. Problemi su nabrojani „gotovo kao litanije“ te trnu ionako malu nadu mladih kako je ideal braka zaista dostiživ i ostvariv. Dokument donosi i prvo jasnije razgraničenje situacija rastavljenih i ponovno civilno vjenčanih, premda u nepoželjnu kontekstu „situacijske etike“ (biskup Škvorčević je to nazvao „situacionizmom“ ili „okazionalizmom“): rastavljenima i ponovno civilno vjenčanim koji *ne žive u uzdržljivosti* dopušta se pripuštanje „pokorničkom putu“. S time se većina sinodskih otaca ne slaže, a njihovo je stajalište rekapitulirao mađarski kardinal Péter Erdő objašnjavajući kako nije neuspjeh prvoga braka ono što priječi pričešćivanje nego život u drugoj vezi, točnije *preljub*. Nadalje je razložio kako se „pokornički put“ odnosi na osobe koje u drugom braku žive uzdržljivo te da je samo odrješenje moguće samo za one osobe koje su u tom smislu odlučile promijeniti život, tj. obratiti se. Osim toga, temeljeći na *Familiaris consortio*,

„uključivanje razvedenih osoba može biti ostvareno i na druge načine, a ne isključivo pripuštanjem euharistiji“. O ostalim prigovorima dokumentu napisane su izvrsne analize¹².

4.3. *Isprika njemačkih predstavnika*

U izvješćima rada svoje skupine njemački predstavnici problematiziraju pojam „prirodnoga braka“. Kao i u raspravama uoči Sinode (posebno austrijski kardinal Schönborn svojim „životnim ekumenizmom“), i sada pokušavaju uvjeriti kako oblikovanju braka bivaju nametnuti uvjeti od strane društva: psihološki, društveni, materijalni i politički sa svojim povijesnim okvirom. Njihova je agenda da, s obzirom na specifičnost i kompleksnost određene situacije, „ne postoji univerzalni princip koji se može primijeniti na sve konkretne situacije“. Neki su u tome prepoznavali „aromu klerikalizma“ i solidnu dijagnozu kako je „za njemačke predstavnike nauk Crkve o čistoći, braku i obitelji jednostavno pretežak i nerealan“. Njihovo tomističko i tridentinsko pozivanje na „razboritu i mudru“ primjenu Isusovih riječi raskrinkano je kao odobravanje intrinzičnoga zla. S vremenom je sve više postajalo jasno kako skupina upada u ozbiljne kontradikcije i napokon su ponizno priznali: „Kao biskupi Crkve molimo za oprostjenje.“ Svoju su „zaslijepjenost laiciziranim društvom“ (kardinal Müller) pokazali kao „loše koncipiran pokušaj poštivanja crkvene doktrine“.

¹² O „dvanaest kobnih mana“ Radnoga dokumenta vidi u: <http://www.firstthings.com/web-exclusives/2015/09/letter-number-two> (18. I. 2016.).

4.4. Relatio finalis

Nakon tri kruga raspravljanja unutar manjih jezičnih skupina sastavljeni Završni dokument (praktički obiju sinoda) od 94 točke prošao je glasanje biskupâ u svim svojim točkama dvotrećinskom većinom. Paragrafi 84., 85. i 86. bave se pastoralnom problematikom situacije u kojoj se nalaze rastavljeni i ponovno civilno vjenčani, a najsporniji je 85. koji je dvotrećinsku većinu dobio za samo *jedan* glas. Dokument, kao ni prethodni, nema naučiteljsku ulogu, nego je plod promišljanja sinodskih otaca te je svojevrstan rezultat kompromisa raznih opcija. Prijevodi dokumenata s talijanskoga na druge jezike bili su posebno otežani budući da je talijanski jezik u usporedbi s većinom drugih jezika bogatiji izrazima i pojmovima. Upravo u ovome treba tražiti razlog afirmativna glasanju biskupâ za pričešćivanje rastavljenih i ponovno civilno vjenčanih jer je dokument i dalje koncipiran nejasno, nedorečeno i neprecizno. Njemački predstavnici možda u ovome naslute nadu u daljnje guranje vlastitih stavova.

O čemu govore spomenuti paragrafi?¹³ Prvo, da osobe nemaju istu odgovornost za raspad braka, ali da ga imaju u slučaju preljuba u kojem je ustrajavanje razlog uskraćivanja pričesti. Drugo, da subjektivno uvjerenje o (ne)valjanosti prethodnoga braka osobe ne oslobađa obveze ženidbene vjernosti, a preporučeno „ispitivanje savjesti“ ne služi ničemu drugom doli spoznaji njihove objektivno grešne

veze s novim partnerom. I treće, osobe ne treba *toliko* omalovažavati i smatrati ih nesposobnim barem za promjenu vlastitoga života što se posebno ne očekuje od svećenika koji pripuštanjem pričesti riskira da ih uvjeri kako je „sve u redu“. Smisao sinodalnoga i ovoga našeg hoda kroz nju pokazat će se Papinom apostolskom pobudnicom, „himnom o ljubavi i brizi za djecu“, koja se očekuje u manje od godinu dana nakon Sinode. Za objavljivanje je potencijalna svetkovina sv. Josipa, 19. ožujka 2016. godine.

Zaključak

„Vidjeli smo, u bogatstvu naše različitosti, kako je pred nama uvijek isti izazov: naviještanje evanđelja muškarcima i ženama današnjice, te obrana obitelji od svih ideoloških i individualističkih napada. Ne upadajući u opasnost relativizma ili demoniziranja drugih, težili smo prigrliti, potpuno i odvažno, dobrotu i milosrđe.“¹⁴

Usmjerujući se naukom Crkve temeljnoga na nauku Tridenstoga sabora, bl. Pavla VI., sv. Ivana Pavla II. i Benedikta XVI., sinodski su oci uspjeli održati euharistijsku disciplinu nepromijenjenom kao i dotadašnji stav prema osobama s homoseksualnim sklonostima¹⁵. Svježina u radu ovih sinoda može se sažeta u tri „P“: postupnost, personalizam i proces. Sve je više na mladima da uvjere kako se zaista ne radi o *postkršćanskoj* eri. Svojim povjerenjem u nauku Crkve i aktivnošću u župama postaviti će najbolje temelje za

¹³ Izvršnu analizu Završnoga dokumenta vidi u: <http://www.bitno.net/vijesti/vatikan/ispravno-citanje-završnog-dokumenta-sinode-moze-jedino-potvrditi-nepromijenjeni-nauk-i-praksu-crkve/> (19. I. 2016.).

¹⁴ Završni govor pape Franje na redovitoj Biskupskoj sinodi.

¹⁵ *Katekizam Katoličke Crkve*, 1994., br. 2357–2359.

osnivanje toliko željkovane i za društvo potrebne zdrave kršćanske obitelji po uzoru na onu nazaretsku. Pritom će za to osposobljeni i obrazovani laici i kler harmoničnim radom doprinijeti dijagnosticanju i identificiranju uzročno-posljedičnih veza koje za suvremeni brak i obitelj pletu mrežu puno drukčije naravi od one spašavajuće ispletene na sinodama. U Hrvatskoj, kako je svoju radnu skupinu na redovitoj Biskupskoj sinodi izvijestio požeški biskup Antun Švorčević kao predstavnik HBK, na brak i obitelj znatno utječu i posljedice Domovinskoga rata koje su uzete u obzir i u Radnom dokumentu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije¹⁶.

Papa Franjo je u pozitivan ishod ne samo sinodalnoga, nego i našega svakodnevnog hoda prema kraljevstvu Božjem izrazio riječima sukladno Jubileju milosrđa: „On [Bog] vjeruje u nas više nego što mi sami vjerujemo u sebe. (...) Prilike bijede i sukoba za Boga su prilike milosrđa. Danas je vrijeme milosrđa.“¹⁷

¹⁶ *Instrumentum laboris* Sinode i dio o obitelji (51.–61. str.) vidi u: <http://www.zg-nadbiskupija.hr/UserDocsImages/stories/SINODA/Radni%20dokument.pdf> (20. I. 2016.).

¹⁷ Rafael RIMIĆ, Angelus i misa na završetku Biskupske sinode o obitelji, u: *Glas Koncila*, 1. XI. 2015., 4.

OPERI ME...

Jadan li je kalež
ovo moje tijelo,
a opet se daješ
da Te ono primi.

Gospodine moj...

U ovoj tami
ne dopusti srcu da te zataji.

Evo, već je pružena ruka
i prst uperen u me,
a ja zaklanjam glavu,
želeći da se u zemlju sakrijem.

"I ti si jedan od njih..."

Jesam li?

Ili sam samo
kad se cijena ne mora platiti
jer si je ti sobom isplatio?

O, Učitelju moj...

Sve jecam, a pijetao ne prestaje pjevati.

I već se teše drvo
i za moj križ...

Ma, operi me cijelog!

U krv me uroni...

Jer,
samo se tako
osvaja Kraljevstvo...

I priznaje
da se tebi pripada.

fr. Ivan Marija Tomić, OP